

Aleksandra Wicka

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ZNACZENIE INSTYTUCJI UBEZPIECZENIOWYCH W AGROBIZNESIE

THE ROLE OF INSURANCE INSTITUTIONS IN AGRIBUSINESS

Słowa kluczowe: ubezpieczenie, ryzyko, agrobiznes

Key words: insurance in agribusiness, risk management

Synopsis. Przedstawiono wybrane przykłady produktów ubezpieczeniowych, których celem jest ochrona uczestników sektora agrobiznesu przed skutkami zagrażającego im ryzyka.

Wstęp, cel i metoda

Agrobiznes obejmuje wiele różnych branż w różnych sektorach gospodarki, od produkcji nawozów, przez rolnictwo do przetwarzania żywności. Znajdują się w nim różne typy przedsiębiorstw, zarówno osoby prawne (np. przetwórstwo), jak i osoby fizyczne (np. rolnicy), a określenie zadań ubezpieczycieli w tym kompleksie gospodarki nie jest zadaniem prostym. Mimo dość łatwego do zidentyfikowania ogólnego zadania jakie mają ubezpieczyciele, czyli przejęcia części ryzyka zagrażającego ubezpieczonemu, różnorodność działalności jaką prowadzą poszczególne ogniwa agrobiznesu sprawia, że występuje duża liczba, bardzo zróżnicowanych ryzyk. Dla oceny znaczenia instytucji ubezpieczeniowych w agrobiznesie należy dokonać jego podziału na cztery ogniwa. Są to: zaopatrzenie rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego w środki produkcji, rolnictwo, przetwórstwo i dystrybucja żywności.

Celem opracowania było wskazanie znaczenia ubezpieczycieli w działalności poszczególnych elementów agrobiznesu oraz przedstawienie najczęściej wykorzystywanych produktów. Zamierzeniem autora było także zbadanie, czy możliwe jest określenie roli ubezpieczycieli w działalności całego sektora i czy rola ta jest w jakiś sposób odmienna od tej jaką spełniają ubezpieczyciele w innych sektorach produkcji.

Do realizacji postawionego celu wykorzystano głównie informacje pochodzące z firm ubezpieczeniowych. Przeprowadzono analityczne studia literatury branżowej i obowiązujących aktów prawnych. Przeanalizowano również oferty produktowe firm ubezpieczeniowych, które są liderami na polskim rynku ubezpieczeń (biorąc pod uwagę ich udział w rynku). Zapoznano się z warunkami jakie proponują swoim klientom te instytucje w ogólnych warunkach ubezpieczeń.

Pojęcie agrobiznesu i rola ubezpieczycieli w działalności poszczególnych elementów tego kompleksu

Agrobiznes, to pojęcie definiowane na wiele sposobów. Każda jednak z definicji podkreśla jego złożony i wieloelementowy charakter. Woś [1996] na przykład, przyjmuje, że na agrobiznes składają się działy, gałęzie i procesy wytwórcze w sferze produkcji materialnej, które uczestniczą (bezpośrednio lub pośrednio) w procesie wytwarzania żywności, poczynając od surowców pierwotnych, a skończywszy na finalnym produkcie żywnościowym (łącznie z zaopatrzeniem, usługami i sferą handlową). Definicja agrobiznesu zaproponowana przez Davisa podaje, że agrobiznes – jako dział gospodarki narodowej (gospodarki żywnościowej) składa się z trzech agregatów (zespołów) ekonomicznych: I – zaopatrzenia, II – rolnictwa, III – przetwórstwa i obrotu [Kapusta 2008]. Iwan [2004] w opracowaniu dotyczącym strategii marketingowych w sektorze rolno-żywnościowym wyróżnia jego cztery elementy:

- zaopatrzenie rolnictwa w różnorodne środki produkcji rolnej (maszyny i urządzenia, pasze treściwe, nawozy mineralne, środki ochrony roślin, paliwa, nasiona i sadzonki, zwierzęta hodowlane itp.),
- rolnictwo, czyli sfera produkcji żywności, surowców do produkcji żywności finalnej oraz dla innych gałęzi przemysłów przetwórczych; to ogniwo agrobiznesu można nazwać inaczej sferą wytwórczości pierwotnej,
- przetwórstwo oraz uszlachetnianie żywności; w skład tego ogniwa wchodzi różnorodne przedsiębiorstwa realizujące skup, przetwórstwo i uszlachetnianie surowców pochodzenia rolniczego,

- dystrybucję gotowych artykułów żywnościowych; tworzą ją różnego rodzaju centra dystrybucyjne, hurtownie, super i hipermarkety oraz rozliczne placówki handlu detalicznego.

Dla realizacji celu założonego w opracowaniu zastosowano podział agrobiznesu na cztery ogniwa. Ubezpieczenia, bez względu na to jakiego podmiotu dotyczą mają do spełnienia trzy podstawowe funkcje: ochronną, prewencyjną, finansową.

Funkcja ochronna – ubezpieczenie ma za zadanie zapewnienie ubezpieczonemu ochrony na wypadek zajścia zdarzenia. Przeważnie ochrona ta ma wymiar finansowy (wypłacone świadczenie lub odszkodowanie ma zaspokoić zwiększone nagłe potrzeby), jednak w praktyce ważne są także działania organizacyjne ubezpieczycieli takie, jak np. zapewnienie noclegu czy zastępczego pojazdu.

Funkcja prewencyjna – skorzystanie z ochrony ubezpieczeniowej wymusza na kliencie zakładu ubezpieczeń podjęcie działań prewencyjnych. Zmusza do uświadomienia sobie istnienia ryzyka, rozpoznania go i oceny. Przystąpienie do ubezpieczenia obliguje ubezpieczonego do dbania o przedmiot ubezpieczenia, żeby szkoda, która wystąpi nie była wynikiem rażącego niedbalstwa lub spowodowana umyślnie (odmowa wypłaty świadczenia).

Funkcja finansowa – wprowadzenie środków obywateli do obrotu (inwestycje, oszczędności) i tworzenie miejsc pracy.

Rolnictwo

Jako sfera wytwórczości pierwotnej, dostarczająca surowca do przetwórstwa, ale także wielu produktów finalnych trafiających bezpośrednio do konsumenta jest narażona na wiele ryzyk zarówno o charakterze przyrodniczym, jak i ekonomicznym. Klasyfikację ryzyk zagrażających rolnictwu przedstawiono w opracowaniach branżowych poświęconych tej tematyce [Jędrzejczyk 2008, Handschke, Łyskawa 2008, Stroiński 2007]. Syntetyczny ich podział przedstawił Klimkowski [2004], który wyróżnił następujące grupy:

- cenowe – odnoszące się do niekorzystnych zmian cen na rynku artykułów rolnych i środków produkcji,
- produkcyjne – odpowiedzialne za szkody powstałe w procesie produkcji,
- technologiczne – związane z niespodziewanymi zmianami w technologii produkcji rolnej,
- majątkowe – którego wynikiem są szkody powstałe w majątku rzeczowym gospodarstwa,
- osobowe – którego rezultatem są szkody powstałe w wyniku utraty zdrowia lub życia osób związanych z gospodarstwem rolnym,
- instytucjonalne – odpowiadające za zmiany przepisów regulujących działania rynków rolnych,
- finansowe – odpowiedzialne za szereg zagrożeń związanych z roszczeniami osób trzecich do aktywów przedsiębiorstwa.

W Polsce w rolnictwie do najważniejszych rodzajów ubezpieczeń należą:

- ubezpieczenia obowiązkowe: OC rolnika, OC środków transportu, ubezpieczenia budynków i ubezpieczenia upraw,
- ubezpieczenia dobrowolne: np. ubezpieczenia pozostałych środków trwałych.

Obecnie ze względu na regulacje prawne, którym podlega zarówno producent rolny prowadzący gospodarstwo indywidualne, jak i działający jako „mały i średni przedsiębiorca”¹ najczęściej wykorzystywane są ubezpieczenia, których rola jest typowo ochronna i zazwyczaj dotyczy ryzyk majątkowych (np. ubezpieczenie kombajnu, budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego) i produk-

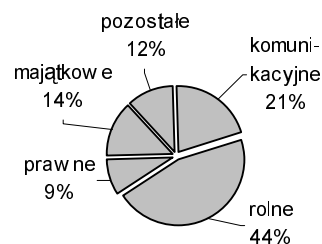
Tabela 1. Oferta ubezpieczenia upraw od ryzyka gradobicia w wybranych firmach ubezpieczeniowych

Uprawa	Suma ubezpieczenia [zł]	Koszt ubezpieczenia upraw od ryzyka gradobicia [zł/ha]		
		Concordia Polska TUV	PZU S.A.	TUV
Pszenvica ozima (10 ha)	3700	16,1	16,7	27,75
Jęczmień jary (10 ha)	2500	10,9	11,25	21,25
Kukurydza na kiszonkę (15 ha)	2500	9,8	25,0	18,75
Kukurydza na ziarno (5 ha)	4000	15,6	40,0	30,0
Pszenvżyto (3 ha)	2800	12,2	12,67	21,0
Ziemniaki jadalne (2 ha)	10500	41,0	57,75	63,0
Razem ubezpieczenie całego arealu		491,4	1008,0	1110,3

Źródło: Łyskawa 2009.

¹ Producent rolny – osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, w której posiadaniu lub współposiadaniu jest gospodarstwo rolne, będące małym lub średnim przedsiębiorcą (zatrudniającym do 250 pracowników, roczne obroty to maksymalnie 50 mln euro lub roczna suma bilansowa maksymalnie 43 mln euro).

cyjnych (np. obowiązkowe ubezpieczenie upraw). W tabeli 1 przedstawiono przykładowe koszty objęcia ochroną ubezpieczeniową produkcji (uprawy) przez instytucje ubezpieczeniowe, które są liderami i dostarczycielami ubezpieczeń upraw z dopłatą do składki ze Skarbu Państwa. Najtańszą ofertę ubezpieczeniową dla przedstawionego gospodarstwa proponuje TUW Concordia. Firma ta od kilku lat konkuruje w sektorze ubezpieczeń rolnych z liderem, którym od wielu lat jest PZU S.A. Potwierdzeniem wzrostu znaczenia ubezpieczeń rolnych w działalności TUW Concordia jest ich wysoki, ponad 44% udział w strukturze portfela (rys. 1).

Rysunek 1. Struktura portfela ubezpieczeń TUW Concordia w 2007 r.

Źródło: Raport Roczny Concordia TUW 2007.

PZU S.A. w swojej ofercie skierowanej do rolników ma wiele produktów. Interesującym jest produkt (a w zasadzie pakiet produktów), o nazwie „Bezpieczne Gospodarstwo”. „PZU S.A. proponując kompleksowe ubezpieczenie „Bezpieczne Gospodarstwo”, zapewnia klientom niższą składkę niż przy zawieraniu oddzielnych ubezpieczeń. Do ważnych zalet należy to, że ubezpieczenie chroni prawie cały majątek ruchomy gospodarstw rolnych. Oferta dotyczy osób fizycznych, posiadaczy gospodarstw rolnych. W ramach oferty „Bezpieczne Gospodarstwo” przewidziano następujące propozycje ubezpieczeń:

- mienie ruchome (ziemiopłody, sprzęt rolniczy, materiały i zapasy, zwierzęta gospodarskie oraz ruchomości domowe) – od ryzyka ognia, powodzi, huraganu, opadów śniegu i innych zdarzeń losowych,
- uprawy (zboża i ich mieszanki, gryka, kukurydza, ziemniaki, rośliny okopowe i pastewne na pasze) – od gradobicia, a w przypadku zbóż również od ognia,
- następstwa nieszczęśliwych wypadków powodujące trwałe uszczerbek na zdrowiu lub śmierć posiadacza gospodarstwa oraz osób bliskich zameldowanych i mieszkających wspólnie z ubezpieczającym,
- odpowiedzialność cywilna ubezpieczającego w życiu prywatnym (obejmująca również osoby bliskie).

Warunkiem zawarcia umowy ubezpieczenia „Bezpieczne Gospodarstwo” jest wykupienie co najmniej dwóch ubezpieczeń, w tym ubezpieczenia mienia ruchomego. Za opłatą dodatkowej składki można ubezpieczyć [Ogólna... 2009]:

- ruchomości domowe w budynku zamieszkałym na stałe – od ryzyka kradzieży z włamaniem i rabunkiem wraz z kosztami naprawy uszkodzonych wskutek włamania drzwi, okien i zabezpieczeń,
- mienie ruchome oraz stałe elementy budynku mieszkalnego – od szkód spowodowanych zalaniem,
- aparaty i inne urządzenia elektryczne znajdujące się w budynkach mieszkalnych i gospodarczych – od przepięć spowodowanych wyładowaniami atmosferycznymi,
- mienie związane z produkcją fermową drobiu – od ognia i innych zdarzeń losowych.

Pakiet oferowany przez PZU S.A. jest kompleksowy. Zapewnia bezpieczeństwo zarówno miejsca pracy rolnika, jak i jego gospodarstwa domowego.

Zaopatrzenie rolnictwa w środki produkcji

W sferze agrobiznesu dostarczającej środki do produkcji rolnej działa wiele różnorodnych firm, produkujących środki ochrony, nawozy i pasze. Podstawą zapewnienia optymalnej ochrony ubezpieczeniowej wymienionym przedsiębiorstwom jest prawidłowa identyfikacja ryzyka, które z największym prawdopodobieństwem im zagraża. Przedsiębiorstwa działające w Polsce najczęściej korzystają z następujących ubezpieczeń:

- ubezpieczenia majątkowe,
- ubezpieczenia sprzętu elektronicznego,
- ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej deliktowej,
- OC produktu,
- ubezpieczenie od utraty zysku,
- ubezpieczenie floty pojazdów,
- ubezpieczenie mienia w transporcie,
- ubezpieczenia maszyn od awarii oraz utraty zysku z powodu zepsucia maszyn,
- ubezpieczenia finansowe od błędnych niezamierzonych decyzji członków zarządu,
- grupowe ubezpieczenia na życie pracowników,
- ubezpieczenia pracowników od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Biorąc pod uwagę zagrożenia jakie mogą wynikać z wprowadzania do obrotu towarów będących efektem produkcji ww. firm wydaje się, iż słusznym byłoby wykorzystanie ubezpieczenia OC produktu, ubezpieczenia wycofania produktu i ubezpieczenia od utraty zysku.

Ubezpieczenie wycofania produktu

Popularne w krajach zachodnich ubezpieczenie wycofania produktu z rynku (*recall insurance*), u nas na razie raczkuje. Tymczasem ustawa o ogólnym bezpieczeństwie produktów nakłada na producentów produktów niebezpiecznych wiele obowiązków, których wypełnianie nadzoruje prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Ze strony przedsiębiorców podstawowym problemem, jest sporządzenie planu ściągnięcia produktu z rynku. To podstawowy wymóg towarzystwa przy negocjowaniu umowy, a mniejsze firmy nie mogą sobie pozwolić na taki wydatek. Tym bardziej, że im szerszy zakres ochrony tym ten program jest rozleglejszy i kosztowniejszy.

Obowiązki ciążące na producencie

Ustawa o ogólnym bezpieczeństwie produktów przewiduje, że jeżeli produkt wprowadzony do obrotu nie spełnia wymagań bezpieczeństwa prezes UOKiK może:

- zażądać od producenta informacji o zagrożeniach związanych z produktem oraz środkach ostrożności niezbędnych do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa,
- zobowiązać producenta do poddania produktu badaniu we właściwym akredytowanym laboratorium, określając przedmiot, termin przeprowadzenia badania oraz podmiot obciążony kosztami badania,
- nakazać producentowi podanie odpowiednich ostrzeżeń, do publicznej wiadomości w określony sposób,
- określić szczegółowe obowiązki producenta dotyczące udzielania konsumentom odpowiednich informacji o produkcie,
- nakazać producentowi zapewnienie zgodności produktu z wymaganiami bezpieczeństwa,
- nakazać producentowi wycofanie produktu z obrotu lub podjęcie działań zmierzających do odkupienia produktu od osób, które faktycznie nim władają,
- nakazać producentowi zniszczenie produktu, gdy stanowi ono jedyny środek zapewniający usunięcie niebezpieczeństwa.

Ubezpieczenie może obejmować wszystkie czynności, jakie mogą być wymagane od producenta produktu niebezpiecznego. Problem w tym, że we wspomnianym planie wycofania trzeba uwzględnić wszystkie te ewentualności i oszacować koszty operacji. Naczelnym obowiązkiem producenta przewidzianym przez ustawę jest wprowadzanie do obrotu produktów bezpiecznych. Środkiem do osiągnięcia tego celu ma być m.in. dostarczanie konsumentom i sprzedawcom właściwej i pełnej informacji o produkcie umożliwiających ocenę zagrożeń związanych z produktem w czasie normalnego lub możliwego do przewidzenia sposobu i okresu jego używania. Musi on tak sformułować instrukcję obsługi czy użytkowania, aby produkt nie stał się niebezpieczny. Poza tym, musi poinformować konsumentów o sposobach przeciwdziałania zagrożeniu, nawet jeśli instrukcja jest szczegółowa i wyklucza możliwość powstania szkody w przypadku jej stosowania.

Na przykład producent środków ochrony roślin, mimo że w instrukcji wyraźnie podano, że przy rozpylaniu należy stosować maskę musi dodatkowo napisać jakie mogą być objawy zatrucia i jak postępować w takich przypadkach. To oczywiście implikuje konieczność dokonania wcześniejszych badań i testów, co również nakazuje ustawa. We własnym interesie wytwórca powinien zadbać, aby jego wyroby były oznaczone w sposób umożliwiający ich identyfikację. W ten sposób po zgłoszeniu przez klienta szkody może łatwo określić z jakiego okresu pochodzi towar i na przykład z jakich komponentów w tym czasie korzystano. Konsument zaś musi znaleźć na produkcie pełną informację umożliwiającą identyfikację producenta (adres, firma, znak towarowy) i to wszystko w języku polskim².

Przetwórstwo i uszlachetnianie żywności

Jednym z zagrożeń, na które narażeni są producenci żywności jest zniszczenie ich produktów wywołane przez nieprawidłowe ich przechowywanie. Zepsucie towaru może być skutkiem uszkodzenia urządzeń chłodniczych (ubezpieczenie towaru od zepsucia się w magazynach i chłodniach), ale może nastąpić także w wyniku niezadziałania urządzeń chłodniczych z powodu przerwy w

² Przykład pochodzi z: „Produkty niebezpieczne” Jaworski M. „Prawo Przedsiębiorcy” www.polbrokers.pl z dnia 10.06.2009.dnia 10.06.2009.

dostawie prądu³. Takie sytuacje nie podlegają odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, w którym firma wykupiła wyżej wspomniane ubezpieczenie (wyłączenia odpowiedzialności).

Rozwiązaniem tego problemu może być natomiast skorzystanie z ubezpieczenia od utraty zysku, które przedstawiono na przykładzie poniżej.

Ubezpieczenie od utraty zysku

Ubezpieczenia od utraty zysku są coraz bardziej popularnym produktem na rynku ubezpieczeniowym. Wykorzystanie ich jest częściowo determinowane przez przepisy bankowe, które uzależniają przyznanie np. kredytu dla małego i średniego przedsiębiorstwa od ubezpieczenia się składającej wniosek firmy i regulacje związane z korzystaniem z wybranych programów unijnych.

Problem jak ważne dla firm zajmujących się przetwórstwem i uszlachetnianiem żywności jest ubezpieczenie od utraty zysku najlepiej obrazuje przykład zaczerpnięty z publikacji internetowej: „W stacji transformatorowej, która znajduje się w odległości 3 km od zakładu przedsiębiorstwa, na skutek uderzenia piorunu podczas burzy doszło do awarii transformatora i przerwy w dostawie prądu do chłodni przemysłowej przedsiębiorstwa. Składowane w niej artykuły uległy rozmrożeniu i zepsuciu. Przed ponownym uruchomieniem chłodni zepsute artykuły trzeba było usunąć, poddać utylizacji, a całą chłodnię zdezynfekować. Powstała więc szkoda rzeczowa, mimo że nie zmaterializowało się tam żadne ryzyko objęte ochroną ubezpieczeniową. Jednocześnie szkoda, która nastąpiła, była skutkowa w postaci przerwy w działalności chłodni, a koszty tej szkody objęły wywóz zepsutych artykułów, ich utylizację i dezynfekcję chłodni.” Przedsiębiorstwo poniosło te koszty, a zarazem nie osiągnęło zysku ze sprzedaży zepsutych artykułów. *Ubezpieczenie od utraty zysku powinno pokryć zarówno poniesione przez przedsiębiorstwo koszty, jak i utracony zysk.* Odpowiedzialność ubezpieczyciela w podanym przykładzie nie wystąpiłaby, gdyby do szkody w chłodni doszło w wyniku zwykłego wyłączenia prądu przez elektrownię. Odpowiedzialność ta nie powstałaby także wtedy, gdyby skutkowa szkoda rzeczowa, powodująca przerwę w działalności chłodni, była wynikiem przerwania dostawy prądu, w następstwie szkody rzeczowej w transformatorze, do jakiej doszło w wyniku powstania ryzyka nieobjętego umową ubezpieczenia od utraty zysku, którą zawarło przedmiotowe przedsiębiorstwo. Ubezpieczenie od utraty zysku może obejmować także szkody zwane szkodami interakcyjnymi. Ubezpieczenie od utraty zysku dotyczyć może bowiem nie tylko szkody powstałej w zakładzie głównym przedsiębiorstwa, ale także w innych zakładach danego przedsiębiorstwa czy całej grupy kapitałowej. Jeżeli w jednym zakładzie wystąpi szkoda rzeczowa i spowoduje ona wstrzymanie lub ograniczenie produkcji w pozostałych zakładach czy przedsiębiorstwach grupy kapitałowej, to powstała w ten sposób strata w zysku brutto jest objęta ubezpieczeniem z tytułu zawarcia umowy ubezpieczenia od utraty zysku [Chróścicki 2004].

Dystrybucja gotowych artykułów żywnościowych

W tej sferze agrobiznesu działają oprócz placówek handlowych różnego typu także centra dystrybucji, a więc i przewoźnicy. Przewoźnicy posiadają obowiązkowe ubezpieczenie, lecz nie zabezpiecza ono w pełni wszystkich ryzyk, jakie mogą wystąpić podczas przewozu towaru. Aby uzyskać odszkodowanie od przewoźnika, nie wystarczy udowodnić szkody, ale trzeba udowodnić, że za szkodę odpowiedzialny jest przewoźnik. Dochodzenie takich roszczeń nie uda się bez dobrej znajomości przepisów z zakresu odpowiedzialności przewoźnika i skomplikowanego postępowania odszkodowawczego. Są sytuacje, w których przewoźnik nie ponosi odpowiedzialności za powierzony mu ładunek. Dzieje się tak m.in. w przypadku, gdy mamy do czynienia z działaniem zjawisk przyrody (tzw. siły wyższej). Inaczej wygląda to w przypadku zawarcia polisy ładunkowej CARGO, która obejmuje takie ryzyka już w podstawowym zakresie.

Ubezpieczenie CARGO, w odróżnieniu od ubezpieczenia OC przewoźnika, odpowiada za każde ryzyko straty lub szkody, z wyjątkiem wyłączeń wymienionych w klauzulach instytucyjnych. Ponadto, można je zawrzeć na rzecz osoby trzeciej. Gwarantuje również większą pewność i szybkość otrzymania odszkodowania. Coraz częściej występuje sytuacja, że przewożony ładunek ulega uszkodzeniu w wyniku wandalizmu bądź zostaje skradziony. Wówczas trudno jest przypisać winę przewoźnikowi. Gdy właściciel towaru nie ma polisy CARGO, strata może okazać się bardzo znacząca. Podobnie jest, gdy ładunek o dużej wartości transportowany jest drogą powietrzną lub morską. W wyniku działania siły wyższej, pożaru lub jakiegokolwiek innej przyczyny nie powstałej z winy przewoźnika, wypłata odszkodowania za utracony lub zniszczony ładunek możliwa będzie jedynie z

³ Ostatnia słynna awaria energetyczna Szczecin 2008, więcej: www.wnp.pl/.../blackout-sparalizowal-szczecin,47130.html z dnia 10.06.2009 r.

ubezpieczenia transportowego CARGO. Również szkody, jakie mogą zaistnieć podczas załadunku i wyładunku towaru polisa obejmuje ochroną ubezpieczeniową.

Co ubezpieczać

Można ubezpieczyć prawie każdy rodzaj towarów, poza towarami dużego ryzyka wymienionymi w wyłączeniach z zakresu ubezpieczeń. Ubezpieczenie ładunku jest tym ważniejsze im bardziej wartościowe są pojedyncze transporty, których utrata mogłaby zachwiać płynnością finansową firmy i zagrozić jej istnieniu.

Towarzystwo ubezpieczeniowe może przyjąć odpowiedzialność za ubezpieczenie ładunku, gdy towary są szczególnego ryzyka. Składka w dużej mierze zależy od rodzaju i wartości transportowanego mienia, rodzaju środka transportu (lądowy, morski, powietrzny), terytorium, na jakim będzie dokonywany transport (Polska, Europa Zachodnia, USA, Rosja itd.) oraz zakresu ubezpieczenia. Zazwyczaj waha się ona w granicach jednego promila deklarowanej wartości ładunku. Większość towarzystw ubezpieczeniowych oferuje tego typu ubezpieczenia. Oferty są coraz bardziej dostępne o dużym zakresie odpowiedzialności [Skorek... 2008]

Podsumowanie

1. Znaczenie ubezpieczeń we wszystkich sferach agrobiznesu rośnie. Mają na to wpływ nie tylko charakteryzujące się dużą zmiennością czynniki klimatyczne (przyrodnicze), ale także czynniki ekonomiczne, w tym te związane z otwarciem się gospodarki i wykorzystywaniem środków unijnych szczególnie przez firmy MSP, które muszą ubezpieczać się od utraty zysku.
2. Od wielu lat PZU S.A. zajmuje dominującą pozycję w ubezpieczeniach rolnych, ale inne firmy, takie jak TUW Concordia, czy TUW TUW, nie pozostają bierne i rozbudowują swoją ofertę produktową skierowaną do rolników. Ubezpieczenia oferowane przez te firmy cieszą się wśród rolników coraz większą popularnością.
3. Wydaje się, że zadania jakie mają do wypełnienia firmy ubezpieczeniowe w sektorze agrobiznesu nie różnią się zasadniczo od znaczenia jakie te firmy mają w innych sektorach gospodarki (przejmowanie od ubezpieczonych ryzyk produkcyjnych, ekonomicznych), jednak zróżnicowanie ujawnia się w kwestii natężenia ryzyka jakie występują w danej działalności. W rolnictwie są to ryzyka o charakterze przyrodniczym, a w bankowości ryzyka o charakterze finansowym i instytucjonalnym.
4. Jednym z najważniejszych zagadnień w rolnictwie jest umiejętna identyfikacja i oszacowanie ryzyka.

Literatura

- Chróścicki A. 2004: Ubezpieczenia od utraty zysku. [W:] [www.gu.com.] pl z dnia 10.06.2009.
- Handschke J. Lyskawa K. 2008: Ryzyko gospodarowania w rolnictwie a ubezpieczenia w świetle ustawodawstwa Unii Europejskiej. *Rozprawy Ubezpieczeniowe*, z. 4, 1.
- Iwan B. 2004: Ocena strategii marketingowych w sektorze rolno-żywnościowym. [W:] *Prace Naukowe KPAiM*, nr 28. Wyd. SGGW, Warszawa, s. 372-384.
- Jaworski M. 2001: Produkty niebezpieczne. Prawo Przedsiębiorcy. Luty [www.polbrokers.pl/navigation/prasa/produkty.html].
- Jędrzejczyk I. 2008: Identyfikacja ryzyka na potrzeby ochrony ubezpieczeniowej sektora rolnego. *Rozprawy Ubezpieczeniowe*, z. 4, 1.
- Kapusta F. 2008: Agrobiznes. Wyd. Difin, Warszawa.
- Klimkowski C. 2004: Perspektywy rynku ubezpieczeń w produkcji rolniczej w Polsce i Unii Europejskiej. Wyd. IERiGŻ, Warszawa.
- Lyskawa K. 2009: Pięć miesięcy na ubezpieczenie. *Top Agrar*, 2.
- Ogólne Warunki Ubezpieczenia Bezpieczne Gospodarstwo [www.pzu.pl].
- Skorek M. 2008: Bezpieczny ładunek [www.motobiznes.mojeauto.pl/.../Bezpieczny_ladunek_a,120027.html].
- Woś A. 1996: Agrobiznes. Makroekonomia. Wyd. Key Text, Warszawa s. 22-24.
- Stroiński E. 2007: Ubezpieczenia majątkowe i osobowe w rolnictwie. Akademia Finansów.

Summary

In his paper selected insurance products adequate for different part of agribusiness are presented. There is also short description of main risk an agriculture and food processing presented in connection to insurance products allowing risk management on that's fields.

Adres do korespondencji:

dr inż. Aleksandra Wicka
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Katedra Polityki Agrarnej i Marketingu, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
tel. (0 22) 593 40 67, e-mail: wicka@op.pl